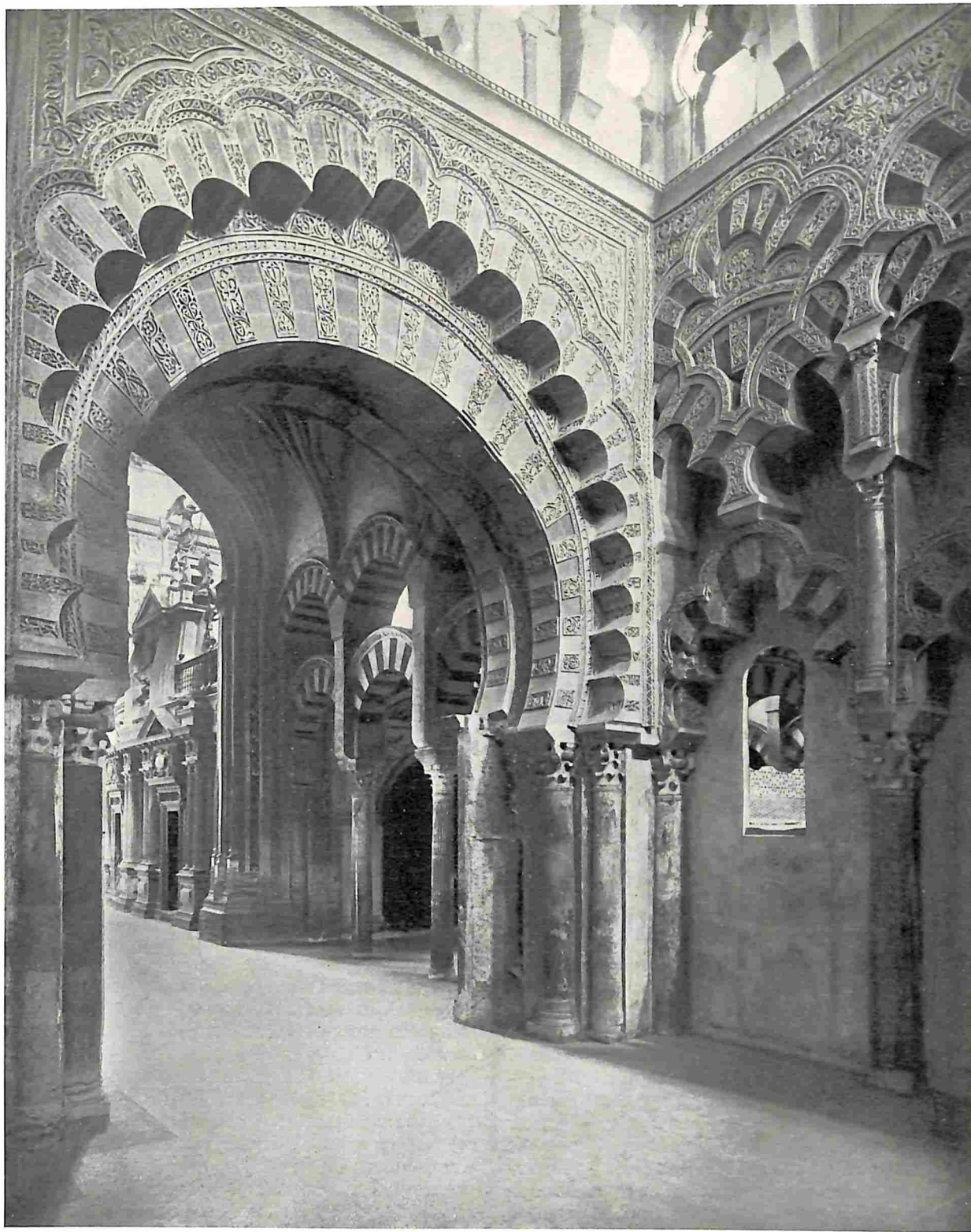

BUITEN

15^E JAARGANG N^O. 26.

ZATERDAG 25 JUNI 1921.

CÓRDOBA. HET INWENDIGE VAN DE MOSKEE, MET HAAR DOORENMENGELING VAN MOORSCHEN EN CHRISTELIJKEN STIJL.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

VAN TWEEËRLEI RAS, (26), DOOR HAL G. EVARTS . . .	BLZ. 302
CÓRDOBA, DOOR P. C. VAN DER WOLK, GEÏLL. . .	BLZ. 301, 304—307
DE DIAMANT, DOOR MAN VAN WESEL . . .	BLZ. 307
HOUDUIVEN ALS HUISDIEREN, DOOR C. J. STEEN- BERGH, GEÏLLUSTREERD . . .	„ 308
DE SIERADEN VAN DE AFRIKAANSCH VOLKEN, GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 309—311
DE MOLENAAR IN VROEGER EEUWEN, DOOR K. L. SCHAMP . . .	BLZ. 309
HOE DE DIEREN SPREKEN (31), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL . . .	„ 311
BIJ HET BEGIJNHOF TE BRUGGE, ILLUSTRATIE . . .	„ 312

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Levens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

VAN TWEEËRLEI RAS

26)

DOOR HAL G. EVARTS.

ER er tien minuten verlopen waren, draafden Harmon en de twaalf van Bar T het dal uit. Even voor de schemering begon te vallen, bereikten zij de oevers van de Thoroughfare. Harmon merkte op, dat overal plokken gras en aarde losgewoeld waren door de hoeven van rennende paarden.

„Vermout's mannen zijn ons vooruit,” riep hij. „En zij zetten er een flinke vaart achter.”

Daarginds op den rotsrand lagen Kinney en Moran op de loer en verloren het pad, dat naar het hol leidde, geen oogenblik uit het oog, totdat het te donker werd om te kunnen zien. Gedurende dien tijd waren drie mannen de grot binnengegaan, maar niemand was er uit gekomen.

Toen de schemering intrad, werd Flash onrustig en voelde een hevig verlangen om weg te loopen; hij wilde naar Betty en de hut, die een tehuis voor hem was. Moran schreef in het zwakker wordende licht een kort briefje, waarin hij beloofde den volgenden dag naar de hut te zullen terugkeeren. „Ik verlang nog meer om haar terug te zien dan jij, ouwe jongen,” zei Moran tot Flash. „Vooruit! ga maar!” In de steeds dichtervallende schemering sprong de hond vlug weg.

Eerst toen de nacht ook de omtrekken van den tegenoverliggenden rotsrand in duister hulde, verlieten de beide mannen hun post. Zij gingen echter niet terug om hun paarden te halen, maar maakten een wijden omweg, zoodat zij in een boog om de kloof heenliepen en dicht bij de uitmonding van de Atlantic Creek terecht moesten komen. Zij baanden zich een weg over de heuvelruggen tusschen de vele gapende ravijnen en kwamen eindelijk uit op een langen smallen uitlooper, die in de gewenschte richting liep.

Toen zij dien half achter zich hadden, stonden beiden als bij afspraak plotseling stil; een stem sprak tot hen uit den nacht. Moran kende die stem. Het was die van Nash. Veertig voet voor hen uit doemde een gestalte uit het duister op, vaag en onduidelijk; het was een man, die op den uitersten rand van de rotsen stond — alleen het scherpe silhouet van zijn breedgeranden hoed teekende zich af tegen de heldere

lucht. Onwillekeurig klemde Moran's hand zich vaster om den arm van Kinney.

„Nash”, fluisterde hij.

„Brent! Ben jij dat, Brent?” riep Nash met heesche stem. „Ik heb geprobeerd je te vinden en ben verdwaald geraakt. De paarden staan beneden in het dal; ikzelf ben naar boven geklommen om je een teeken te geven!”

De stem stierf weg. Na een oogenblik stilte begon zij weer, nu met een klank van vrees er in: „Waarom geef je geen antwoord? Ik ben den verkeerden weg gegaan, geloof ik!”

Moran voelde, hoe Kinney zachtjes zijn arm losmaakte en een eindje van hem af ging staan.

„Het is in orde, Nash”, zeide Kinney geruststellend. „Ik geloof, dat je nu eindelijk op den rechten weg gekomen bent.”

Het gebulder van Kinney's geweer kraakte in Moran's ooren. De gestalte op de rotsen wierp de armen in de lucht, zwaaide een oogenblik heen en weer, en verdween. Een doffe bons klonk op naar de twee mannen op den heuvelrug — het geluid van een zwaar lichaam, dat door het spargewas honderden voeten diep naar beneden viel.

Zonder een woord te spreken, zetten zij hun weg voort en daalden naar de punt van den uitlooper af. Eenmaal bij de bedding van de Thoroughfare aangekomen, vonden zij al spoedig de monding van de Atlantic Creek en volgden het breede spoor, dat stroomopwaarts voerde. Toen zij de door rotsblokken gevormde borstwering bereikten, trokken beiden hun schoenen uit en klommen er geluidloos over heen; zoodra zij aan de overzijde aangeland waren, deden zij het schoeisel weer aan en slopen voorzichtig verder. De afspraak was, dat zij even binnen den mond van de kloof op de komst van Harmon en de mannen van Bar T, zouden wachten. Zij gingen dus behoedzaam nog een honderd meter verder. Toen greep Moran Kinney bij den arm en hielden zij stil. Het was pikdonker tusschen de steil oprijzende wanden van de kloof; zij gingen met de beenen over elkaar op den grond zitten. Maar vóór zij nog goed en wel zaten, klonk in het kreupelboschje vlak bij hen het fluitend snuiven van een paard, alsof het dier van iets schrikte. Daar in het donker vloekte een man gemelijk.

„De paarden gaan spoken zien,” knorde hij. „Het is hier zoo donker als de hel. Laten we een lichtje maken!”

Een ander bromde toestemmend en zij kwamen samen op Kinney en Moran toe.

Beiden verhieven zich snel, maar doodstil en gingen plat tegen den rotsmuur staan. Vlak voor hen lichtte een lucifer op, die roodachtig door de vingers, die hem beschutten, heen scheen en een zwak schijnsel wierp op een ruw ongeschoren gezicht. Kinney tastte met zijn hand langs den wand achter zich en voelde een paar duim boven zijn hoofd den uitstekenden kant van een spleet in de rots. Hij klemde zich met zijn vingers er aan vast, zette zijn voet op een vooruitspringend puntje en trok zich op. Met zijn éénen arm de wijdte van de spleet metend, kwam hij tot de conclusie, dat het niet meer dan een onregelmatigheid in den rotswand was, een kleine holte van ongeveer twee voet diep. Hij bukte zich, om Moran op den schouder te tikken. De twee bandieten waren bezig, droge takjes voor hun vuurtje te breken, en onder bescherming van dat gekraak, klommen Kinney en Moran onbemerkt naar de holte op en gingen er plat op hun buik liggen. De laag neerhangende takken van een spar verborgen hen voor het gezicht.

Vijftig voet van hen af lichtte een vlam op. Toen het schijnsel van het vuur helderder werd, zagen zij, dat het aangelegd was midden in een kleine open ruimte van slechts een paar voet in het vierkant. De takken van de omringende sparren welfden er zich overheen en vormden een dak. Nu kwamen verscheidene mannen uit de kloof aanrijden; zij bonden hun paarden onder de boomen vast en voegden zich bij de twee, die het vuur gemaakt hadden. Nauwelijks zaten de nieuw aangekomenen, of er vertoonden er zich nog meer. Zij kwamen in verspreide groepjes van twee en drie, totdat er vijftien om het vuur heenlagen. Kinney en Moran konden elk woord, dat zij spraken, verstaan.

Zij overwogen de mogelijkheid, dat de politie-brigade hun schuilplaats zou ontdekken. Allen waren het er over eens, dat hun tegenwoordig plan het beste was, den heelen nacht door te rijden en zich dan in kleine groepjes door de heuvels te verspreiden, om later, als de jacht op hen opgegeven was, weer naar het Hol terug te keeren. Zij wachtten nu alleen nog

maar op Brent en Nash, om gezamenlijk den nachtelijken rit te ondernemen. De beide mannen in de rotsholte hoorden dingen, die hun het bloed in de aderen deden stollen. Zij hadden als vaststaand aangenomen, dat Nash en Brent overgekomen waren, op eigen gelegenheid eenige uren vroeger dan de anderen op weg te gaan, dat Nash verdwaald was geraakt en op die wijze zoo onverwachts op de rotshoogte te voorschijn was gekomen. Dit hadden zij uit zijn woorden meenen op te maken. De dingen echter, die zij nu te hooren kregen, gaven een anderen, afschuwelijken uitleg aan de weinige zinnen, die hij vóór Kinney's schot had uitgesproken. Brent was blijkbaar omgekocht, om naar de hut te gaan, Moran dood te schieten en het meisje naar Nash terug te brengen. Nash zou de paarden meenemen, op een paar mijl afstands van de hut op Brent wachten en een derde paard voor haar gereedhouden. Verscheidene kerels lachten om zijn lafheid, er een ander op uit te sturen, in plaats van zelf voor zijn eigen zaak op te treden.

Moran ging bij zichzelf opnieuw na, hoe dan de plotselinge verschijning van Nash zoo dicht in de buurt te verklaren was. Het kwellende beeld stond hem tot in kleinigheden duidelijk voor den geest. Op hun weg naar de hut hadden zij natuurlijk de rivierbeddingen vermeden, en waren over de heuvelruggen getrokken. Nash, de nieuweling in de wouden, was door dien ongewonen weg in de war geraakt en had in het donker de afgesproken plaats niet kunnen vinden. Hij was in een verkeerde richting doorgelopen, tot op het laatst het een of ander kenmerk van het landschap, dat ook hij wist, hem opmerkzaam had gemaakt, dat hij zich dichterbij de plaats, vanwaar hij vertrokken was, dan bij de afgesproken plaats van ontmoeting. Hij was den heuvelrug opgeklommen, om door een lichtsignaal aan Brent te seinen, waar hij zich bevond. Moran zag het alles vóór zich. Nash lag nu dood op den bodem van een duistere kloof en Betty was ergens in de heuvels in de macht van Brent. Het was geen prettig beeld om te zien.

Terwijl Moran zijn machteloosheid ten volle inzag, balde hij zijn handen tot vuisten en rolden de droppels zweet hem langs het gelaat. Hij vervloekte zichzelf in stilte, dat hij zich met de zaak ingelaten had; hij vervloekte Harmon en Vermout, dat zij op den weg talmde, en Kinney dat hij haar alleen gelaten had. Er was niet de minste kans, dat hij weg kon komen om haar te gaan zoeken. Als hij bij een poging om weg te sluipen gedood werd, was zij verloren. Met bovenmenselijke wilskracht streed hij tegen den aanrang plotseling langs hen heen te rennen en spande zijn ooren in, om eenig ver verwijderd geluid op te vangen, dat de naderende hulp aankondigde.

Daarginds in het bosch, buiten den lichtkring van het vuur, stampden de paarden ongeduldig op den grond; in de kleine open ruimte dansten de flakkerende vlammen en wierpen fantastische schaduwen op de boomen, die in het rond stonden. De harde gezichten en grillige kleedij van de mannen om het vuur boden een wild en eigenaardig schouwspel, dat echter de beide mannen in de rotsholte niet meer boeien kon.

Moran's eenige wensch was, dat zij weg zouden gaan en hem vrijlaten, haar te gaan zoeken. Kinney bezag het geval met koeler overleg en van een ander standpunt. Als de mannen hier den heelen nacht doorreden en zich naar een ver verwijderde plaats konden begeven, zou Brent met het meisje hen zeker volgen. Het was dus geraden om voor het geval zij op weg wilden gaan, vóór Harmon te hulp kwam, hen hier, op deze plek te vernietigen.

Zij werden nu ongedurig. Nash en Brent waren lang over hun tijd. Blijkbaar wilden zij zonder die twee vertrekken. Seely gaapte en rekte zich verveeld uit. Hij sprak over Harte en verwonderde zich, dat die nooit teruggekomen was. Zij wisten niets van den dubbelen moord bij de hut. Uit hun woorden bleek afdoende, dat zij zelfs niets van het bestaan van die hut geweten hadden, vóór Nash de ligging er van aan Harte uitgelegd had. Zij wisten niets van Kinney's aankomst en of Moran er den laatsten tijd nog was geweest. Nash had het als een vaststaand feit aangenomen, dat alles er nog bij het oude was en dat Brent Moran en Betty daar alleen vinden zou.

Siggens, Jarrat de vos en Cole sprongen op. Hun ongeduld werd duizendvoudig in Moran weerkaatst. De mannen liepen ongedurig om het vuur. Hanlin stapte heen en weer.

„Hel en duivel! Laten wij gaan!” riep hij. „Brent weet immers wel, waar hij ons vinden kan.”

Kinney was op zijn knieën gaan liggen. De takken, die hem zoo vriendelijk beschermd hadden, schenen hem nu nog

slechts te hinderen, terwijl hij langs den loop van zijn reusachtig modelgeweer naar de mannen om het vuur loerde. Hij schudde het hoofd en richtte het geweer naar beneden, terwijl hij zich naar Moran overboog en hem toefluisterde:

„Wacht op een goede kans om weg te sluipen en ga haar zoeken! Veel geluk, mijn jongen!”

De oude man liet zich van den rand zakken en begon te schieten.

In het volgend oogenblik stond Moran naast hem en klonk de scherpe knal van zijn pistool naast het schrikwekkend gebulder van het ouderwetsche kruitgeweer.

Siggens en Cole waren naast het vuur ineengezakt. Jarrat deed krampachtig drie stappen en viel. Hanlin greep naar zijn geweer, maar zijn vingers werden machteloos, de moorddadige woestheid van zijn gezicht veranderde in een uitdrukking van stomme verbazing, hij legde de hand op zijn hart, draaiende op zijn hielen rond en zonk voorover op den grond.

De anderen zochten ijlings de beschutting van de boomen, toen plotseling de gedachte hen doorschokte dat zij in een hinderlaag gevallen en ingesloten waren. Hun paarden, dol van schrik, steigerden en sloegen uit, toen zij ze met één hand trachtten los te maken, terwijl zij met de andere over de open ruimte terugschoten. De vuurflitsen van hun geweren spatten als roode stralen door de purperen schaduw onder de boomen, en de kogels sloegen met een akelig geluid van splinterende rots plat tegen den steilen wand achter den rug van Kinney en Moran.

Een paard, schichtig geworden en onhandelbaar van angst, joeg met zijn berijder de door het vuur verlichte open ruimte op. De ruiter Seely, schoot, terwijl hij voortgaloppte, Kinney was net bezig, zijn geweer met nieuwe granaten te laden. Moran schoot met vaste hand zijn laatste patroon af; het paard zwenkte, Seely zakte krachteloos op het zadel ineen en gleed ter aarde, terwijl het paard onder de boomen terugsprong. Allen verkeerden in de meening, dat de politie-brigade hen overvallen had. Ieder, die er in slaagde, zijn paard te overstijgen, trachtte door het kreupelhout te ontkomen.

Plotseling klonk het geluid van dof dreunende hoefslagen, dat tot een rommelend gebulder aangroeide, toen een twaalf-tal paarden in vollen ren de rotsstenen-barricaden van de kloof bestormde. Juichend en gillend vlogen de mannen van Bar T uit het zadel en zetten den uitgang van het ravijn af.

Een paar van de bandieten wendden hun paarden en ronden terug, de kloof in, maar slechts om daar ontvangen te worden door een doodelijk kartetsvuur, dat door de politie-brigade op hen geopend werd. Elke beweging, die zij maakten, werd beantwoord door het snelvuur van de verdragende Winchester karabijnen. Het algemeene gevecht veranderde langzamerhand in verschillende persoonlijke gevechten van man tegen man en de vuurstralen uit de geweren sneden helroode strepen in den inktzwarten nacht.

Moran sloop naar den uitgang van de kloof, zich dicht tegen den wand aandrukkend. Hij kwam er veilig uit en bestog het eerste Bar T. paard, dat hij grijpen kon. Een van zijn eigen vrienden mikte op hem, toen hij over de rotsversperring heen sprong. Hij joeg het paard het pad af en gaf het de sporen. Zijn eenige gedachte was, zoo snel mogelijk de hut te bereiken. Voor het eerst dacht hij nu aan Flash. Als hij hem in de hand vond, kon hij hem op het spoor van Brent brengen. Toen, plotseling, viel hem de eerste verlossende gedachte in, die hij gehad had sinds het ontdekken van de duivelsche plannen van Nash.

Bij de herinnering, dat hij Flash tegen den avond naar haar toe gestuurd had, zeggende hij met innige dankbaarheid den gelukkigen inval, die hem er toe gebracht had, Flash dit boodschappen-overbrengen te leeren. Als Flash bij zijn komst in de hut het meisje niet meer gevonden had, zou hij haar spoor volgen. Moran wist, hoe vreeslijk hij vechten kon, wanneer zijn woede opgewekt was. Als hij vermoedde, dat Brent haar kwaad wilde doen, zou er een gevecht op leven en dood volgen en kon zij misschien onder dekking van zijn aanval ontsnappen. Als de hond maar intijds de bedoelingen van den man ontdekte — vóór Brent tijd had gehad hem te zien en zijn geweer te gebruiken.

Het paard, dat Moran bereed, struikelde onder hem, richtte zich weer op en wankelde voort. Moran vermoedde de waarheid en steeg af. Het paard bleef met hangenden kop staan en bij het licht van een lucifer zag Moran, dat met elke hijgende ademhaling een stroom rood bloed uit zijn flank opborrelde. Een van de schoten, die voor Moran bestemd waren geweest, toen hij over de borstwering reed, had het paard getroffen.

(Slot volgt).

GEZICHT OP CORDOBA.

Rechts de oude Moorsche brug over den Guadalquivir; in de rivier ruïnes van oude Moorsche watermolens. Het gebouwencomplex tegenover de brug is de moskee, waarvan de ommuring duidelijk te onderscheiden is; het massief dat uit deze ommuring opstijgt, is het renaissance koor. De hoge toren, in half Moorschen, half Christelijken stijl (Mudejar-stijl) is de ingang tot de Moskee (poort der genade).

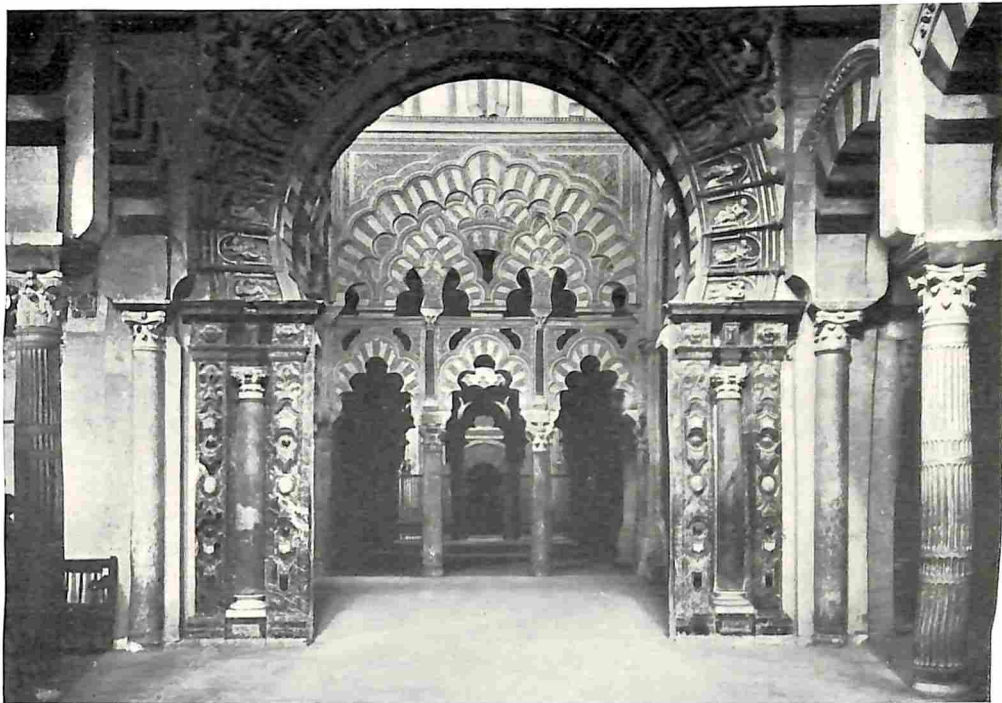
CÓRDOBA.

WAT is Córdoba een subliem stadje! Maar wie weet het eigenlijk; en wie zou het deze nederige plaats aanzien. Want immers: haar schoonheden liggen zeer diep weggedoken en verborgen; van haar gaat in de wereld alléén uit de roep van den wereldberoemden moskee; en juist deze moskee is één groote deceptie; laten wij zeggen een jammerlijke ineenstorting van de hoogst gespannen verwachtingen. Een wansmakelijke, doode praal. Maar er is iets veel schoners in Córdoba, doch alleen met moeite en opoffering te genaken: dat zijn de binnenhuisjes in de wijken waar de schamelen wonen, en zij, die door de fortuin hardnekkig worden vergeten. In die binnenhuisjes leeft nog de herinnering aan den Mooren-tijd, en die aanvoeling blijft steeds een der meest treffende emoties van een reis in Zuidelijk Spanje. Córdoba, eenmaal de wijd-vermaarde hoofdstad van het schitterend Moorenrijk in Europa, is ook nu nog de meest Moorsche stad van Spanje..... voor degenen die zien willen en die zich niet blind staren op de moskee zonder meer, een monument dat niet zóóveel roem verdient, vooral niet naast datgene wat in het hart van het stadje leeft en voor de studie van het oude Spanje van veel grooter beteekenis is. De intieme schoonheid der oer-oude, vervallen, vervuilde huisjes waar de armoede woont, culmineert in het binnenplaatsje, de pátio, dat toch, zijnde van Moorschen herkomst, tot op heden het meest verrassende is gebleven van het moderne typische Spaansche huis. En van die kleine, schamele woninkjes staat Córdoba vol. Want dit stadje heeft het voordeel, dat het nog niet zóó sterk door het toerisme is beduimd, en dat er eigenlijk geen bepaalde scheiding is tusschen oude en nieuwe stad. Wáár men ook door Córdoba loopt, men beweegt zich door een oude stad en dit wil in dit geval zeggen, een stad met geprononceerd Moorschen stempel. Alles is hier nog min of meer in Arabischen geest gedompeld; de Moorsche herinnering waait hier nog door alle straatjes; alles voelt oud en zelfs onspaansch aan. De torens zijn er verkapte minaretten en een gewone kiosk heeft er de allure van een minaret. Van die minaret-torens luiden Christelijke klokken op Christelijke tijden: maar het zijn klokken zonder klank: matte, toonloze slagen, als voelden ze, in deze omgeving vol oude Moorsche herinnering die nog zóó leeft, niet thuis te hooren. De stad is nog bijna geheel omsingeld door de oer-oude muur van eeuwen, eeuwen her, met zwaar begroeiide, gekanteelde, achtkantige torens. Aan haar buitenkant nestelen tegen deze aan, armoedige, bedelende zigeunertroepen in tenten. Langs deze muren passeert het verkeer uit de omliggende streken: ezels, varkens, geiten. Een smalle strook grond met karig, groenig gras, scheidt de muur met z'n vele bolwerken van de breede, maar ondiepe rivier, bezaaid met

grillige, éven uit het water oprijzende, knobbelige, groene eilandjes, waarop talloze oude achtkantige, op lage vesting-torens gelijkende, Moorsche watermolens, ruïnes geworden. Een oude Moorsche waterkeering, die het gelige, traag vloeiende, luie water opstuwt en daarna in lagen, breeden val traag loslaat, veroorzaakt een zeer zware brommende ruisching, die van uit de diepte echoënd langs peilers en bogen, tot op de brug opstijgt, een Moorenbrug met zwart, machtig bruggehoofd. Uit het silhouet van de stad bonken resten van een oude Moorenburcht tegen de lucht. Geweldig Moorsche poorten, donker bemost en aangevreten door den tijd, geven nog toegang tot de stad door een stelsel van pijpnauwe straatjes, waarin afschijnt het rood, het Moorenrood, der gevels. Grote plakaten witte muren zonder vensters of zéér kleine, als in een woestijndorp. Geen balkonnetje; de nauwe venstergaten afgesloten door een zwart ijzeren traliwerk. De monotone muurvlakken staan in allerlei hoeken schots en scheef op elkaar en maken het begrip „rooi-lijn” tot een kostelijke grap. De heen en weer hellende muren met hun golvend oppervlak ricaneren het begrip „loodlijn” en suggereeren hoogsteigerende waterspiegels, verblindend wit door een Mooren-zon, die het schijnen in den loop der eeuwen klaarblijkelijk nog niet verleerd heeft. Duistere zigzag-sstraatjes gaan op en af over den geaccidenteerden bodem en zijn zoo nu en dan door een plotseling uitspringenden muur zóó nauw, dat er geen ezel passeeren kan en een mensch alleen zoo hij bepaalde voorzorgen neemt. De straatjes zijn twee, tot twee en een halve meter breed; links en rechts, bij wijze van stoep, een rij platte blauwige steenen van een paar decimeter breedte. De rest van het straatje knobbelige keien en in het midden een ondiepe gleuf die als goot werkt en daarom steeds donkerkleurige waterresten bevat. Ook pleintjes zijn er: maar deze zijn ontstaan vóór ze 't zelf weten. Waar een wirwar van straten, en vooral een wirwar van dwaas-kriolende muurvlakken, met zich zelf geen raad meer weet, ontstaat een pleintje van den meest fantastischen vorm, met uit- en inspringende hoeken, wars van alle symmetrie en zoo kostelijk dwaas, als keerden ze elkaar in schaamte den rug toe, nu ze de intieme verborgenheden van het duistere straatje kwijt geraakt zijn en daar open en bloot staan, zoo ver van elkaar, op dat kolossale plein van nauwelijks een paar vierkante meters grootte. Soms staat er op het pleintje een boom. Maar hoe vast aangedrukt tegen een of andere muur, óók alle moeite doend om weg te kruipen en nauwelijks den moed hebbend takken en blaren te vormen. Er heerscht daar in Córdoba bepaald ruimte-vrees en zoo grenzenloze verlegenheid, dat alle muren zouden flauw vallen indien men midden op het pleintje, al rondraaiende, de vlakken langer dan een

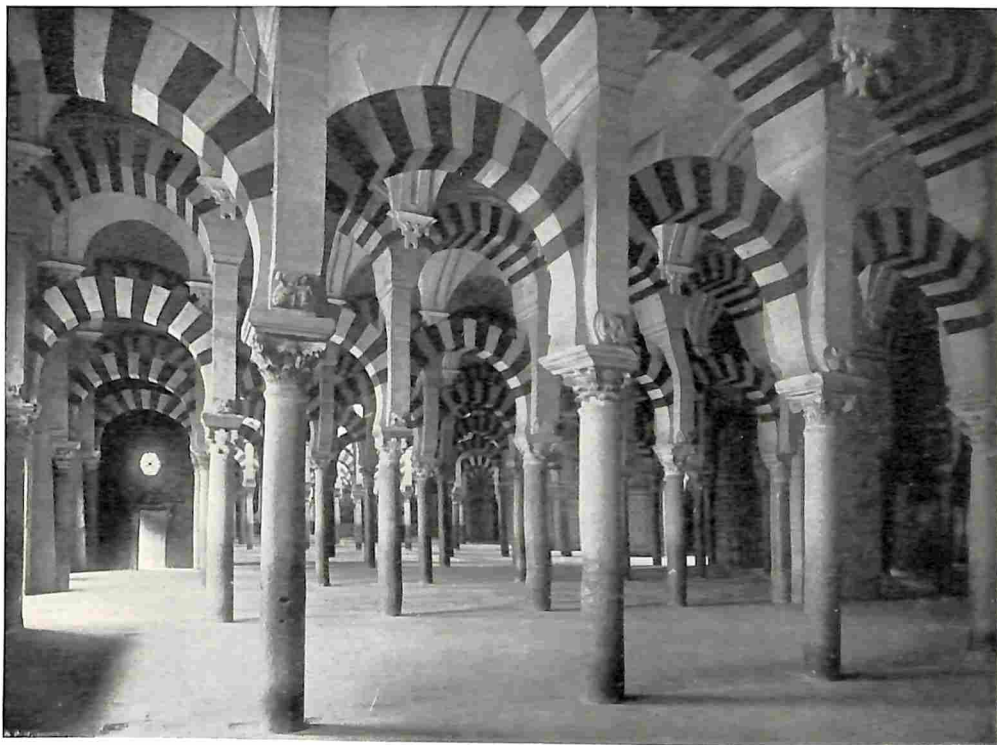
minuut buigend en groetend zou toeglimlachen. De torentjes die hier en daar nit de straatjes steken zijn oude, verchristende minaretten, die hun Moorsch cachet nog bijna onvervalscht bewaarden. En overal min of meer vervallen Moorsche gevels, vervaalde gloeiende kleuren, stoepen, boogjes, nissen; brokstukken van arabesken. Maar dan die binnenhuisjes, diep verborgen, met twee steeds gesloten deuren van het buitenleven afgesloten. En heeft men eindelijk toegang gekregen, en zijn de beide min of meer wrakke, scheeve, steeds rood gekleurde deuren geopend, dan ziet men nòg niets dan een muur daarbinnen op den duisteren achtergrond. In aanleg is wel is waar de bouw dezelfde als die van de moderne Spaansche huizen: een buitendeur, dan een in kille schaduw gehulde ruimte, dan weer een deur, die toegang geeft tot de pátio, de binnenplaats, het centrum van het huis. Bij de moderne, rijkere huizen staat de monumentale buitendeur steeds open; de tweede deur is vervangen door een monumentaal wit hek en onmiddellijk daarachter doet zich de pátio, geheel bemarmerd, voor als een lusthof, die men

van de straat af bewonderen kan. Sevilla, de antipathieke toeristen-stad, is beroemd door deze fraaie, uitbundige pátio's die tot ware bloementuinen kunnen uitdijen. Maar wie de verborgen, vervuilde pátio's van de nederige wijken van Córdoba gezien heeft, het Arabische oer-model van de moderne Spaansche pátio, weet, hoeveel schoonheid door de moderne verfraaiing is te loor gegaan. Wel zijn er de beide deuren, maar heel laag en scheef en wrak en steeds rood gekleurd; wel is er die kleine „hall", maar omgrensd door vuil-witte, golvende muren met kille mosplekken en de vloer van hobbelige keien. En de pátio is, al zouden de beide deuren open staan, van buiten niet te zien, want de tweede deur komt uit in een donker gangetje, begrensd door een muur; en aan het eind van dit gangetje bevindt zich pas de pátio. Het is alles weggeborgen voor het oog; de Mooren hielden de pátio voor zich alléén; niet voor de buitenwereld; natuurlijk, want de pátio was het centrum van het huiselijk leven en dat is het nu nog, zooals het eeuwen geleden óók was. Wat een verschil met die pátio's der modernen. Doodde koude dingen zijn het geworden, terwijl die kleine, schamele en oude woninkjes nog de echte, arabische bouw vertoonden, met die treffende intimiteit, die een karakteristiek was van de hoogopgevoerde levenskunst der oude Mooren. Binnen een klein bestek van een luttel aantal vierkante meters vinden wij daar, in fantastische verscheidenheid, in miniatuur, fonteintjes oud en bemost; booggangen bemost en begroeid als van een verlaten ruïne; smaakvol versierde balkonnetjes, wrak, maar onvervalscht Arabisch. In plaats van blinkende en koude weelde, is de kleine pátio er het middelpunt der huiselijke bedrijvigheid en daar rondom de vier geveltjes in hun smaakvollen opbouw van vervallen vorm en vervaalde kleuren, het oude, warme, verschoten rood der Mooren en de gele, ruwe steenbrokken der hellende en golvende muren. Alles laag van bouw; een lage verdieping; de vlakken en lijnen gebroken door torenachtige uitbouwsels, omme-gangen als van een klooster, en balkons. Klimplanten met gloeiende bloemen ranken weelderig en los langs de fraai-gekapiteelde zuiltjes der Moorsche bogen. Soms is een van de vier wanden van de pátio een oud-gele muur, boven met kanteelen. Langs een nacht-donker trapje, vol dolige wendingen, bereikt men daarboven op dien muur, ter hoogte van de eerste en eenige verdieping, een platform met een wieg, kippen- en konijnenhokken en de fladerende wasch: doch over de kanteelen

CÓRDOBA. HET INWENDIGE VAN DE MOSKEE.

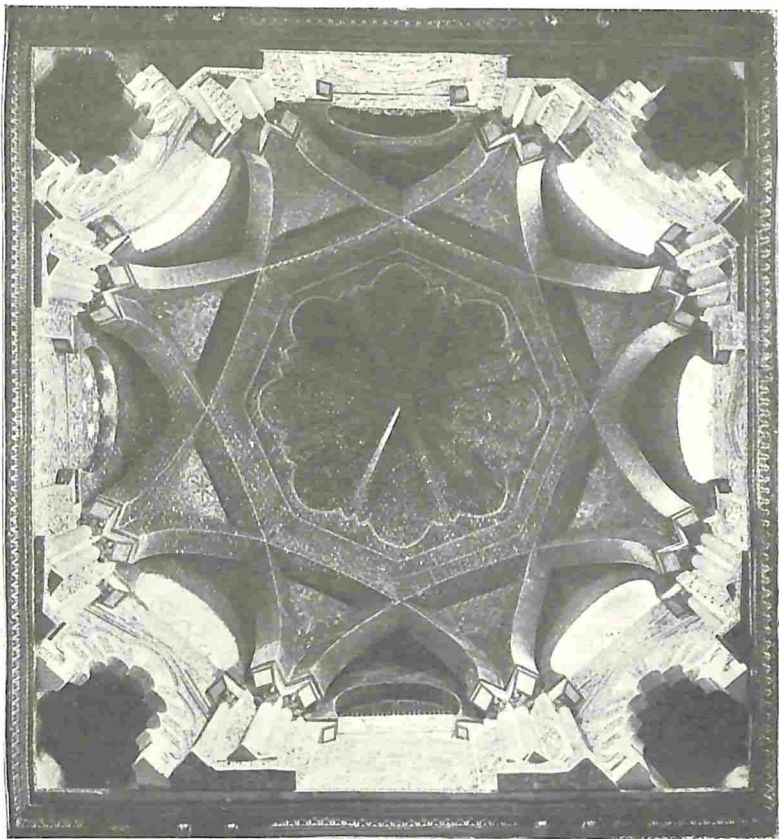
heenblikkend, opent zich voor het nietsvermoedend oog een vergezicht over stad en rivier. En daar beneden, aan den anderen kant van die muur, grenst een andere, kleine, armelijke pátio met wriemelende kinderen, te midden van een zelfde warme, Moorsche intimiteit. Zoo'n muur is niets dan versiering, een gril, als schoonheids-gever bedoeld, en hoe prachtig is deze bedoeling geslaagd. Wat een levenskunst in zoo'n klein bestek. Het is daar de hoge Arabische kunst in haar volle intimiteit en in haar volle leven, onbesmet, ondanks de aanvretting van eeuwen en de verwaarloozing. Wat bewonderd en bestudeerd en in talloze afbeeldingen verspreid wordt van de groote beroemde bouwwerken van Moorsche kunst..... vinden wij daar onvervalscht terug, gecompriemeerd binnen een paar vierkante meters. De geheele Moorsche bouwkunst ligt daar in miniatuur, als in een kleinodiën-doesje diep verborgen en bewaard in de arme vergeten pátio's van het oude Córdoba. Met steeds dieper ontroering en steeds strakker gespannen verwachting, als in een roes, zwerft men uren en uren, dagen lang door de nauwe, stille, bochtige straatjes, z'n speurende bezoeken afleggend in die arme woninkjes, die verscholen juweelen van een reeds bestoven, vervuilde overwoekerde tijd, waar men binnenvalt gelijk een boom, te midden van verbaasde gezichten en weifelende gedragingen, onbegrepen in z'n ont-

CÓRDOBA. HET INWENDIGE VAN DE MOSKEE.

roering over zooveel heerlijkheid en levende schoonheid. We staan er in het hart van den Moorschen tijd, acht eeuwen terug. Deze bescheiden, tragische schoonheid voelen wij als een grandioze verrijking van het leven. Een Arabisch monument van veel dieper beteekenis dan de vermaarde Moskee. En wie ziet dit? Het ligt alles bedolven onder de roem van de groote, vermaarde moskee in het hart van het stadje. In dit doode, karakterlooze, bloedarme bouwwerk concentreert zich het bezoek en de aandacht der vreemdelingen; en de waarlijk levende pracht der oude Moorsche binnenhuisjes blijft vergeten achter. In zekeren zin is dit maar gelukkig! Want als ooit de beruchte restauratie-zucht los brak over de ontdekking van deze vergeten en verborgen schoonheden, dan zou het met Córdoba gedaan zijn. Laat dan de tempel maar als bliksemaffleider dienen.

Zoolang men die moskee nog als de groote attractie van deze oer-oude Moorenstad beschouwt, zoolang blijft Córdoba de totale vernieling en verkrachting bespaard, en zoolang blijft Córdoba een der allerbelangrijkste, authentieke Moorensteden van Spanje. Wat de moskee betreft: wij kunnen zeggen dat ze in den loop der eeuwen tot een mislukking is geworden. En het kan immers niet anders. Wat bezielt toch de menschen te bouwen op de plaats, waar reeds een belangrijk bouwwerk staat. Aanvankelijk stond daar een West-Gothische Christenkerk. De Mooren namen de stad in en verbouwden allengs, geslachten en eeuwen lang, dezen tempel tot een moskee. En toen de Mooren verdreven waren, werd weer in het hart van de moskee, middenin, waarvoor heele brokstukken moesten worden weggebroken, een Christelijke renaissancekapel opgericht, die, van buiten gezien, hoog boven de ommuring van de oorspronkelijke moskee uitsteekt, deze domineerend, en daardoor eigenlijk van de moskee makend een monument van de wereld-beruchte kunstzinnigheid van Karel V, een van de vele, die deze vorst zich zelf placht te doen bouwen en waar hij speciaal toe geïnspireerd werd juist op plaatsen waar anderen, en vooral Mooren, reeds gebouwd hadden. Wat is er dus ten slotte van dit, in alle richtingen verkrachte en gemutilerde en opgekalefaterde bouwwerk geworden. Van de zware, vierkante ommuring, als van een fort, zijn sommige deelen authentiek, warmkleurig van oude, verbrokkelde gelige steen, met vele oude poorten in fraaie omlijsting van gloeiende, bont-kleurige mozaïk-decoratie. We vinden in deze moskee op lange na niet de ijle, ragfijne bouwkunst der latere Moorsche eeuwen. Het geheel is van binnen en van buiten zwaar en log en onbevallig. De typische Moorsche poort heeft er nog niet haar omlijsting van subtiele pilasters en doorschijnend-teer

CÓRDOBA. ZOLDERING VAN EEN DER GEBEDSNISSEN IN DE MOSKEE.

filigraanwerk, nog niet het weergalooze detail-constructie bouwwerk van het Alhambra. Het zijn nog zware massale muren, zonder relief, en met de bonte vlak-versiering van kunstig mozaïkwerk. In de Zuid-Spaansche zon, die de buiten-ommuring in schitterheid baadt, glanst er van deze veel-ervrige, glimmende mozaïk-vlakken rondom het hoofd der poorten een vreemd-oostersche bekoring af, den indruk gevend van een heel verre herinnering, een melankolieke schoonheid die plots opdoemt in de leege, doodstille hitemiddag straten van het slapende Córdoba. Het zijn slechts hier en daar een paar plaatsen van de buitenommuring die intact zijn gebleven en die daarom onmiddellijk vol suggestieve pracht zich afscheiden van de doode gerestaurerde deelen. De poortopening zelf is gemeenlijk een lage, nauwe vierkante opening. Maar het hoofd van deze poort, en de daarboven gelegen deelen tot aan de gekartelde bovenrand van den muur, is omtoverd door mozaïk-kleuren en eenvoudig doch stijlvol reliefwerk van kleine blinde bogen en pilasters. Men stijgt tot ieder dezer vele poorten op langs een geheel vervallen, uit steenkubussen opgebouwde hooge stoep, zwaar begroeid en bemost. Prachtig zijn deze muurdeelen; maar zij zijn dan ook direct reeds het hoogtepunt der moskeeschoonheid. En gelukkig is degene, die door een intensieve aanschouwing van dezen buitenmuur nog een edele herinnering aan den tempel heeft kunnen bewaren, ondanks de ineensstorting der hoogste verwachtingen, die plaats grijpt bij het binnentreden van de beroemde moskee van Córdoba. En het is slechts een gedeelte van den buitenmuur, dat diep treft door zijn kunstige decoraties en zijn Moorschen glans. De betoovering is slechts plaatselijk. Want vlak er naast restaureerden de latere kunstbroeders in nieuwe, westersch-christelijke stijlen, en waar ze de Moorsche gedachte volgden, werd deze overvloediglijk geïnterrompeerd en te niet gedaan door heiligen-beelden, en ook de Moorsche gedachte op zich zelf reeds was eigenlijk maar na-maak. En hoe kan het anders, dit ridicule bondgenootschap van God en Allah.

In het midden van het gebouw, het zeer overdadige, door al te weelderig houtsnijwerk oog-verschemerend, Christelijke renaissance-koor. Het is een gewriemel voor de oogen, dit op zich zelf zeer fraaie houtsnijwerk, maar van een overlading die van geen uitscheiden wist. Nergens heeft het oog een rustpunt; de detail-schoonheid gaat ten onder in vermoeden en vervloeit, als ware het een naar wierook geurende uitslag van een vreemde schimmel. De benedendeelen van dit koor zijn geheel van dergelijk bewerkt ebbenhout. Vanaf de ommegang, bestemd voor de koor-leden, waar de prozaïsche muziekstandaarden staan, tot den top van den koepel, is alles van witte steen, eveneens toemeloos versierd en overladen met goud-decoraties. Dit Christelijk deel der moskee is zwaar-opgaand werk van machtige zuilen en koepels, verbijsterend van versiering en beantwoordend van ingewikkeldheid. In een wijden cirkel daaromheen, dus aan den buitenkant grenzend aan de ommuring, een reeks van naastelkaar zich bevindende, in zich zelf complete, vierkante Christelijke kapellen met een overdaad van crucifixen, gouden lofwerk, rijk opgetuigde altaren. Sommige van deze kappelletjes zijn nacht-donker; alleen een klein olie-pitje brandt er voor het altaar, fijne onwezenlijke reflexen afwerpend van niet nader te raden metalen voorwerpen. In kappelletjes die iets lichter zijn, schemert vagelijk een Christus-schildering of een gouden crucifix. Hier en daar glanzen Moorsche arabesken, die er toch zeker niet thuis hooren, resten van Arabisch lofwerk en van dichtgemetselde Moorsche poortjes. Een stijllooze verwarring heerscht in sommige dezer kapellen.

En tusschen het verbijsterend warrige midden-koor en die overdadig versierde kapellen-omcirkling, loopt men nu tusschen de bekende honderden zuilen en bogen van de feitelijke moskee, die alle van simpele eenvoudigheid zijn. Doch wáár men ook staat en hoe men ook kijkt, het eindpunt is altijd een kapel of het koor. Overal rondom blinken in de verte de eeuwige lichtjes der kapellen. Het is groote dwaasheid om van een moskee te spreken; wat er op die wijze van de moskee is overgebleven is wan-smakelijk. Hier in Córdoba wordt dan ook uitsluitend van de kathedraal gesproken. En met welke pijnlijke nauwkeurigheid wordt het Christelijke van het Moorsche gescheiden. Het middenkoor is geheel omgeven door een hek dat dwars door de zuilen van de eigenlijke moskee loopt. De kapellen zijn afgesloten door hekken. Waar men ook loopt, men stuit tegen een of ander hek. Het

is werkelijk een systeem van koperen en ijzeren hekken dat daar de gewijde ruimten in alle denkbare richtingen doorsnijdt. Waar men ook heen blikst, het oog ontmoet altijd hekkewerk. Affreus is het. Wat ook kenmerkend is, in verband met de vraag wát er nu eigenlijk nog van de moskee is overgebleven, dit: men loopt op een hooger tegelvloer dan de oorspronkelijke Moorsche van marmer. Doch in deze laatste was rijkelijk ingebeiteld een sierschrift van Arabische spreuken en dit hebben de navolgers met een modern tegelvloertje voor oog en voeten verborgen. Doch dit wegmoffelen is niet direct hinderlijk, aangezien men er niets van bemerkt; alleen valt het den oplettenden beschouwer op dat de bases der zuilen zoo eigenaardig diep in den vloer dringen.

(Slot volgt).

P. C. VAN DER WOLK.

DE DIAMANT.

HENDRIK Haaksman had een goeden dag gehad, een buitenkansje. Hij zou 't er nu eens goed van nemen. Lui achterovergedommeld in een molligen fauteuil, zat hij zijn vijftien cent sigaar te savoereeren. Zuinig en voorzichtig genoot hij van de kostbare trekjes, de verfijnde aroma welke alleen een kenner kon waardeeren, en 't was hem toevertrouwd! Hendrik wist wat een fijn sigaartje was, ofschoon hij ze niet elken dag in zwierige dampkringetjes deed opstijgen.

Droomend, met zijn zwevenden geest nergens en overal, blies hij zich bijna onbewust in halven soes, de zachte rookwolkjes in het glad geschoren gelaat.

Als een zwoel zomerbriesje speelde 't om zijn wimpers, nestelde zich warmpjes in zijn snor, bevochtigde z'n reukorganen, besproeide 'm met dien heerlijken geur welke alleen een eerste klas sigaar kan verwekken, onweerstaanbaarder dan de duurste en meest perverse parfums de Paris.

Voor een sigaar gaf hij zijn leven en misschien wel z'n eer op den koop toe, zoo men er om vroeg. Maar wie zou daarom vragen? Kom, malligheid!

Hij had niet elken avond zoo'n verleidelijk boordevol kistje staan, hij was pas aan de eerste en d'r zaten 'n volle honderd in. Als een vrek naar zijn schat keek hij 't kistje opgerolde tabak begeerig aan. Zelfs met dichte, oogen danste 't houten omhulsel met deszelfs kostbaren inhoud een verleidelijken rondedans voor z'n verrukte oogen. Zooeven had hij ze nog geteld: een twee, drie... de volle honderd waren er, hoor!

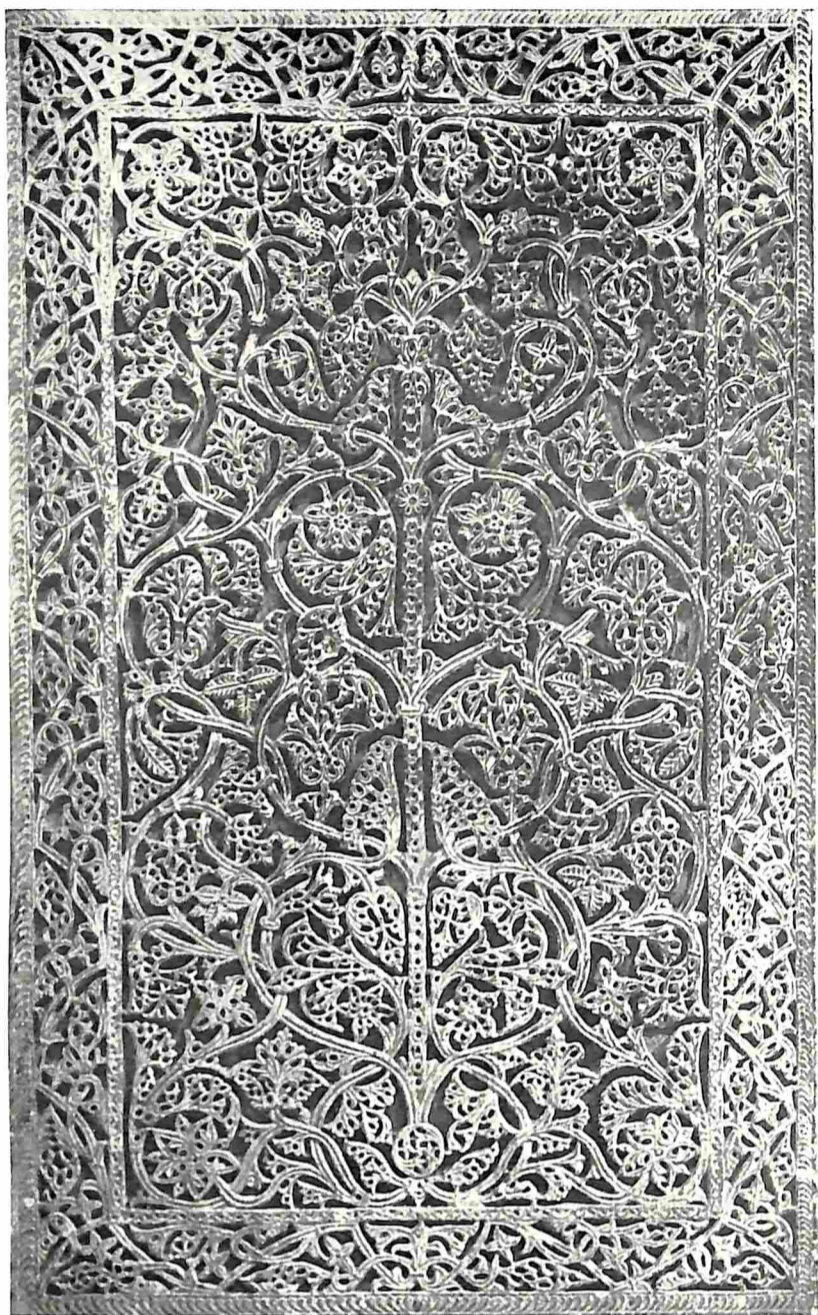
Hij was moe. Toch was het niet bijzonder druk op kantoor geweest vandaag. Een slappe tijd in zaken, je hoorde niets dan klagen. Maar wat ging hem dat aan, als boekhouder kreeg hij z'n vast salaris, en de rest moest de baas maar uitvechten. Voor de centen waren ze goed, dat wist hij, ze hadden in den oorlog genoeg duiten verdiend in den kettinghandel. Nu waren het grossiers!

Wat zoo'n sigaartje mooi afbrandde... kijk die asch... een natuurwonder... net fluweel, zoo zacht en gelijk. Z'n oogjes knipperden welbehagelijk, hij kroop wat meer achterover in den fauteuil, strekte z'n beenen uit... zoo, zoo was 't goed. De reine tabaksgeur maakte hem slaperig... waarachtig... waarom ook niet? Hij kon een dutje wagen, had 't verdiend.

De oogleden knipperden sneller, open neer, in wiegelenden cadans. Hendrik gaapte, laatste wanhopige verdediging voor de algeheele overgave. Ziezoo, nou was 'ie veilig onder zeil.

Hendrik droomde. Eerst zag hij niets als strepen, vreemde kleuren, rood, groen, zwart door elkaar in de allerafschuwelijkste disharmonie, die weldra vervaagden. Grootte witte vlakken vertoonden zich, steeds breder en ruimer als 't witte doek voor een tooverlantaarn. Heel langzaam openbaarden zich daar de laatste voor hem zoo belangrijke gebeurtenissen in abnormaal, onwezenlijke proporties, schier spookachtige gedaanten welke naderden, menschelijker werden, vlak voor 'm stonden en plotseling verplaatste zijn droombeeld hem geheel in de werkelijkheid.

Hij zag... juist, zoo was 't... Hij zag zijn vriend Jansen naar 'm toekomen. Die goede dikke, oude jongen. In jaren hadden ze mekaar niet gezien. Wat hij nu uitvoerde? Reiziger voor een nieuwe zeepfabriek. Reuzen zeep, pracht artikel, hadt je eenvoudig geen Ahnung van, als je je handen er niet mee gewasschen had. 't Artikel ging er in als koek... Ze vochten er om... Maar in den loop van het gesprek bleek dat de zeep toch nog wel concurrentie te duchten had, de

CÓRDOBA.

FRAGMENT VAN DE GROOTE MARMERPLATEN VAN EENIGE VIERKANTE METERS, GEHEEL A JOUR UITGEBEITELD, AAN WEERSKANTEN VAN DE GROOTE GEBEDSNISSEN IN DE MOSKEE.

waar niet zoo gemakkelijk aan den man te brengen was als vriend Jansen 't eerst deed voorkomen. De eigenaar van de zeepfabriek was een handige duvel, een gewiekst zakenman, die de groote aantrekkingskracht van reclame en de lichtgeloovigheid van die duizendkoppige tyrannieke en grillige Hydra, welke men met den verzamelnaam van klanten vereert, kende.

Het geluk lag in een klein hoekje. Hij moest een pakkende reclame verzinnen. Maar wat? Toen kreeg hij een lumineus idee. Hij zou bekend maken, dat in één van de zeppakjes een diamanten ring ter waarde van tienduizend gulden door de directie verborgen was, welke de gelukkige vinder ten geschenke kreeg. De waarde van de edelgesteenten werd vooraf behoorlijk getaxeerd en een beëdigde verklaring door een bekend en algemeen geacht taxateur afgelegd en per advertentie gepubliceerd. De zeep werd tegelijkertijd herdoopt in het fabrieksmerk „Diamant”. Shakespeare heeft eens gezegd "What 's in a name?" Zoo hij eigenaar van de diamantzeepfabriek geweest ware, zou hij zijn bewering wel herroepen hebben! Jansen had nu geen tijd genoeg om al de klanten te bezoeken, aan de talrijke aanvragen per post en telegraaf te voldoen. Terwijl men vroeger eenvoudig weigerde zelfs maar inzage van zijn totaal onbekende zeep te nemen, hij vaak onbeschoft de deur gewezen werd, 't geen hem als volhardend reiziger niet belette de volgende week parmantig of er niets gebeurd was binnen te stappen, thans werd de algemeen geachte vertegenwoordiger van de bloeiende Diamantzeepfabriek overal allerbeminlijkst ontvangen. Men presenteerde hem de fijnste sigaren, zette speciaal te zijner intentie een sterk kopje koffie, kortom

vertroetelde den braven reiziger ten einde zeepzending in de gewenschte hoeveelheid te bewerkstelligen.

Jansen beviel die ommekeer in de ontvangst best. Hij kon 't werk niet meer alleen af, drie provincie-reizigers werden aangesteld. Jansen als generaal vertegenwoordiger bezocht alleen de groote steden. De vraag naar Diamantzeep was zoo overweldigend groot, dat de klanten noodgedwongen streng gerantsoeneerd moesten worden, waarbij menigeen met schele oogen naar den soms wat grooteren voorraad van zijn concurrent keek.

De „Diamant”fabriek nam een ongekeerde vlucht. Dat ging zoo eenige maanden goed, tot 't steeds zoo lijdzame publiek langzaam aan ongeduldig begon te worden. Ze rooken 't Fortuin mijlen ver in den omtrek, de ether trilde er van, de vogels tjlpten 't vroolijk van hun hooge boomen uit, reikhalzend richtte de massa zijn schrapperige gulzige begeerten naar die lokkende Godin, welke hen zoo geheimzinnig toelachte, hun heerlijke luchtkasteelen in een troosteloos bestaan deed opbouwen, 't land van belofte voortoverde in weelderige droomen, wier verwezenlijking reeds nabij gewaand werd en plotseling, op de meest perverse wijze zich aan de schare ontrekt, achter een dichten donkeren, zwaren nevel een veilig heenkomen zoekt.

Jansen kon het merken wanneer hij zijn klanten bezocht, de vroegere beleefdheid ging niet meer van harte, een zekere gedwongenheid was daarvoor in de plaats gekomen. Er haperde iets, er was een nog verholen wrok bij z'n afnemers, welke slechts op de eerste de beste gelegenheid op uitbarsting wachtte.

Jansen voelde zich niet meer op zijn gemak, hij was niet meer het troetelkind bij de brave, gulle, hartelijke afnemers, die zijn komst met verlangen tegemoet zagen. En dat bedroefde 'm, het sneed een open wonde in zijn hart: hij was er de laatste maanden zoo aan gewend geraakt.

De verhouding werd steeds meer gespannen. Sommigen dreven zelfs de brutaliteit zoover, hem voor niets te laten komen, noodzaakten 't gereedgemaakte velletje uit 't orderboekje maagdelijk onbeschreven weer in zijn zak te steken. Zoo iets was toch ongehoord! Dat had hij zich tweemaanden geleden ook niet laten welgevallen. Waar moest dat naar toe? Wat scheelde die kale winkeliers toch, die eerst een reiziger tot in den zevenden hemel verheffen, hoog op een gouden troon zetten als een Grieksch afgodsbeeld, en hem dan opeens van zijn verblindende hoogte naar beneden storten, 'm negeren of ze het stof van zijn bemoderde laarzen niet eens afgepoetst hebben? De wereld was ondankbaar. Jansen moest 't tot zijn schade en schande ondervinden.

Eindelijk kwam het groote woord er uit. Men vertrouwde het zaakje van den verborgen diamant niet meer. 't Was een verzinsel, een bakerpraatje, waar de klanten niet meer inliepen. Die diamant kon wel eeuwig verborgen blijven, zoo werd schamper, fluisterend opgemerkt. Veelbeteekenend knipoogde de patroon dan tegen zijn vrouw en den eersten bediende. Die diamant zat veilig in de brandkast van den zeepkoning! Ze wisten er alles van. Ze vlogen er niet meer in. De winkeliers schatten hun cliëntèle te hoog dan om ze met dergelijke oplichterstrucjes te vangen. En ze insinueerden weldra zoodanig, of ze er een helsch behagen in schiepen den gevallen reiziger, als Napoleon op Sint Helena, te kleineren.

Het leek of hij persoonlijk de schuld en de schande droeg.

De verkoop der „Diamantzeep” was bijna geheel tot stilstand gekomen. Met de grootste moeite plaatste Jansen

hier en daar nog eens, in een vergeten negerij een halve kist. Sic transit! De fabriek stond op het springen: wissels werden onbetaald teruggezonden.

Wanneer de nood het hoogste is, blijkt de hulp nabij. Zoo ook hier. 't Geluk hangt als een klein, miniem stofje, vergeten in een hoek. Je moet er toevallig bij de groote schoonmaak aankomen, om 't op te ruimen.

Zoo was 't er bij horten en stooten uitgekomen, de zeepfabriek stond op springen. Eerlijk bekende Jansen zijn vriend Hendrik de waarheid, waar hij zich eerst voor schaamde en luchtkasteelen fantaseerde om zichzelf in de hoogte te steken. Hendrik moest hen helpen.

De arme boekhouder stond verbaasd. Hij, wat kon hij helpen? Van zijn armzalige tweehonderdvijftig gulden in de maand kon hij geen bedrijfskapitaal voorschieten, hoe graag hij ook een ouden schoolmakker uit den nood wilde helpen.

Maar Jansen hielp 'm al gauw uit de verlegenheid. 't Was geen geldkwestie. „Kijk eens”, zei Jansen bedaard tot z'n vriend, toen ze in de stamkroeg zaten voor een lekker schuimend biertje, een dampende sigaar tusschen wijsvinger en duim krampachtig gekneld, „jij kunt ons helpen. De zeep is onverkoopbaar, ik kom er eerlijk voor uit. Ik kan mijn

keel kapot schreeuwen als Brugman, mijn aardigste moppen uit de versleten trommel van het oude, nieuwe en toekomstige repertoire in volgorde opdreunen, beurtingsliberale, conservatieve en socialistische verkiezingspleidooien tegen m'n klanten houden om ze naar den mond te spreken, 't geeft allemaal niets. Ik heb het bij ze verbruid. Ze vertrouwen mij en m'n „Diamantzeep” niet meer, omdat de diamant nog altijd niet in de pakjes door een koper gevonden is. Welnu, de zaak is eenvoudig, die diamant moet gevonden worden, en daarvoor ben jij de geschikte persoon die ons uit de misère kan helpen. Jij vindt den diamant in een pakje zeep, je geeft ons een geteekende verklaring plus den diamant terug en je krijgt honderd gulden belooning voor je moeite. Staat 't je aan? Sla je toe?”

Hendrik stond verbluft te kijken. Honderd pop zoo voor niets, voor een handtekening en nog niet eens een valsche, hij die zoo diep in de schuld

zat, dat kwam werkelijk op een gloeiende plaat. Zoo'n buienkansje viel je niet elken dag te beurt, dat mocht hij niet afslaan.

Nu ja, 't was wel niet zoo fair, een klein leugentje... om bestwil... juist om bestwil, daarmee suste hij zijn opstandig geweten, dat hem bijna onhoorbaar fluisterde dat de zaak toch niet heelemaal pluis was.

En zoo geschiedde 't, dat 's avonds in de groote bladen en ook in de provinciale kranten, een advertentie van de „Diamant”zeepfabriek voorkwam, waarin met naam, toenaam en kwaliteiten vermeld stond, dat de Heer Hendrik Haakman, boekhouder te Delft, met bijvoegsel van volledig adres, de gelukkige winner was van den verborgen diamant, welke in pakje 131313 gevonden was.

(Slot volgt).

MAX VAN WESEL.

HOUTDUIVEN ALS HUISDIEREN.

„Is u de fotograaf van „Buiten”?

„Ja Mevrouw!”

„O! Mijnheer, wij hebben toch zoo'n allerliefst nestje op de veranda.” En een vriendelijke oude dame ging mij voor, daar, waar het nestje, aan den bovenhoek der veranda te zien was. In een trechtersvormigen bak van kurkenschors,

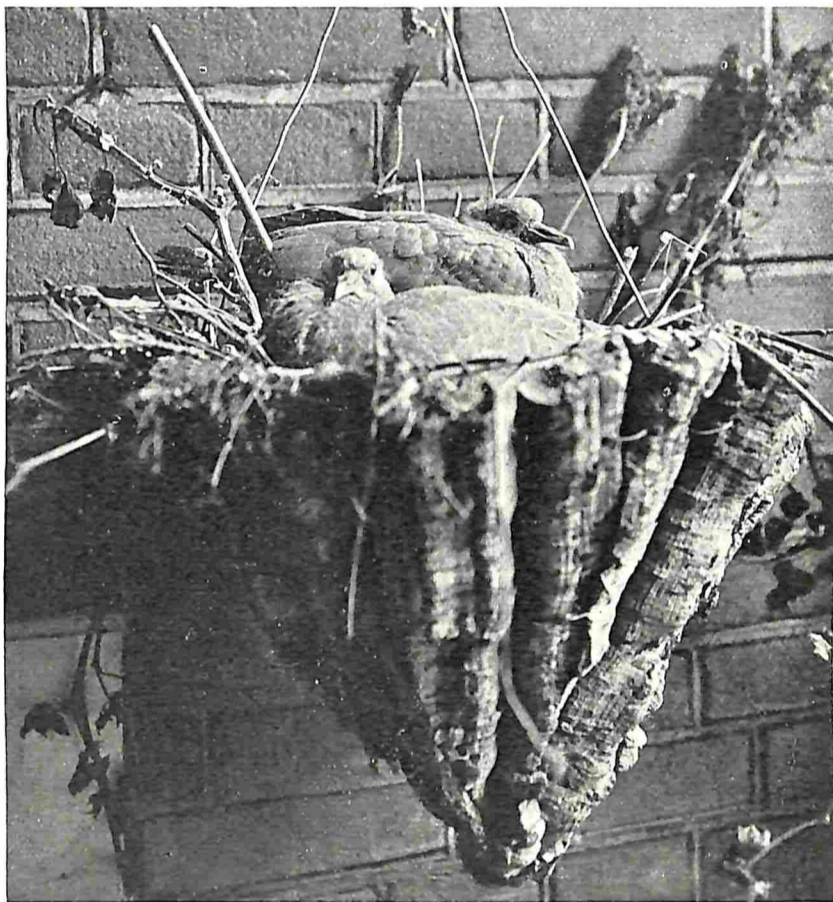
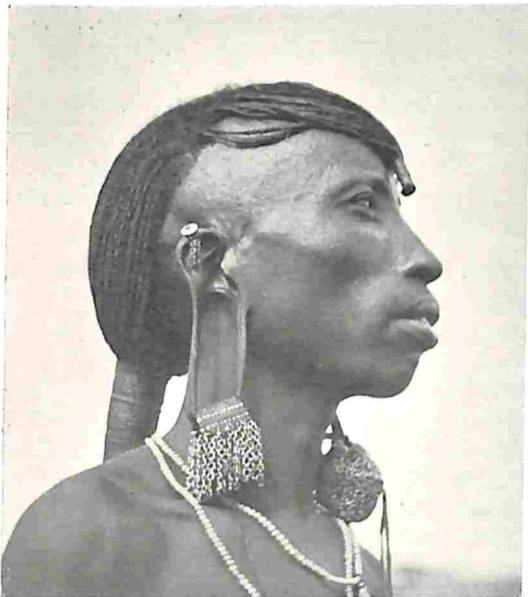

Foto C. Steenbergh.

JONGE HOUTDUIVEN IN EEN BLOEMENHANGER
BIJ EEN AMSTERDAMSCH VERANDA.

INBOORLING UIT OOST-AFRIKA
MET ZWARE KETTINGVERSIE-
SELEN AAN DE STERK VER-
LENGDE OORLELLEN.

die eens als een bloembak ge- diend had, zag ik twee half vol- wassen bosch- duiven zeer op hun gemak in het zonderlinge nest gezeten, en, naar het mij voorkwam, gluurden beide vanuit de hoogte naar mij, en zich half oprichtende, zetten ze hun veeren boosaar- dig in de hoogte, net alsof ze zeg- gen wilden:

Kiek me als je wil,
We zitten toch niet stil.

Wonder der Natuur! deze anders zoo schuwe vogels in de onmiddellijke nabijheid der menschen in een veranda waar het meisje dagelijks haar werk doet, of mevrouw even naar buiten komt, om haar geliefde vogeltjes te voederen, ook musschen, die hier hun visite komen maken. Niets heeft hen tegen gehouden hier hun nestje te bouwen. Ik was nieuwsgierig en wilde wachten tot vader of moeder kwam aanvliegen, wat het typische der kiek zou verhoogen; doch tevergeefs: òf de jongen hadden hun ouden nog niet noodig òf deze ver- trouwden mij niet.

Mevrouw was al bezorgd en vond dat ik er wel wat te dicht bij was, doch niettegenstaande de onwilligheid der kleinen had ik ze gauw vereeuwigd en de plaat in goede verzekering in de tasch gestopt, waarvan de foto op de vorige bladzijde blijk geeft.

Na een kopje koffie en een geurige sigaar nam ik afscheid van mijn vriendelijke gastvrouw en na belofte te laten weten of de opname geslaagd was, vertrok ik, om ook de lezers van „Buiten” de aardige houtduiven in hun buitengewoon nestje te laten zien.

C. J. STEENBERGH.

DE SIERADEN VAN DE AFRIKAANSCH E VOLKEN.

DE liefde om zich op te smukken en met versierselen te tooien is bij alle volken der aarde meer of minder aanwezig en er is wel geen land, waar niet tenminste de vrouwen de begeerte hebben zich van sieraden te voorzien. Deze gewoonte vindt men echter ook bij de mannen in vele streken, en in 't bijzonder weinig beschaafde landen, zooals bij voorbeeld een groot gedeelte van Afrika, bezitten in hunne mannen groote vereerders van het sieraad. Er bestaat echter een groot verschil in de wijze waarop zij zich tooien met die welke bij Europeanen gewoon is. Een Euro- peesche, die zich met de sieraden van een Afrikaansche Massai-vrouw zou tooien, zou er schrikkelijk uitzien. Nog afgezien van de waardeloosheid van de voorwerpen waarmee deze zich siert, bezorgt zij zich daarmee een belangrijke lichamelijke inspanning, want de tot verfraaiing dienende „uitrusting” van een Massai-vrouw kan gerust op 6 à 8 pond geschat worden.

We geven hierbij eenige afbeeldingen, waaruit blijkt met welke fraaiigheden de Afrikaansche mannen en vrouwen zich versieren. Bijzonder afstootend voor ons oog is de misvorming der ooren, die vele volksstammen erg mooi vinden. Door mid- del van houten stokjes weet men het zoo ver te brengen, dat ten slotte de oorlellen, onnatuurlijk verlengd, langs den hals neerhangen. Dan is het oor in den geschikten toestand om het te versieren, wat soms geschiedt met ronde stukjes hout en metaal, gewoonlijk echter met zware uit kettingen bestaande hangers, zooals onze afbeelding hierboven te zien geeft.

Een gewichtige rol bij 't toilet der Afrikaners speelt de draad, die vroeger zeer zeldzaam was en als kostbaarheid

gold. De beschaving heeft in zooverre hierin een verandering gebracht, dat door den aanleg van telegrafische verbindingen voldoende materiaal van dat kostbare sieraad in 't land ge- komen is, zoodat men bij 't omwikkelen van hals, armen en beenen niet meer zoo zuinig behoeft te zijn als vroeger.

Zeer geliefd zijn ook parelsnoeren, die reeds ieder kind om den hals draagt.

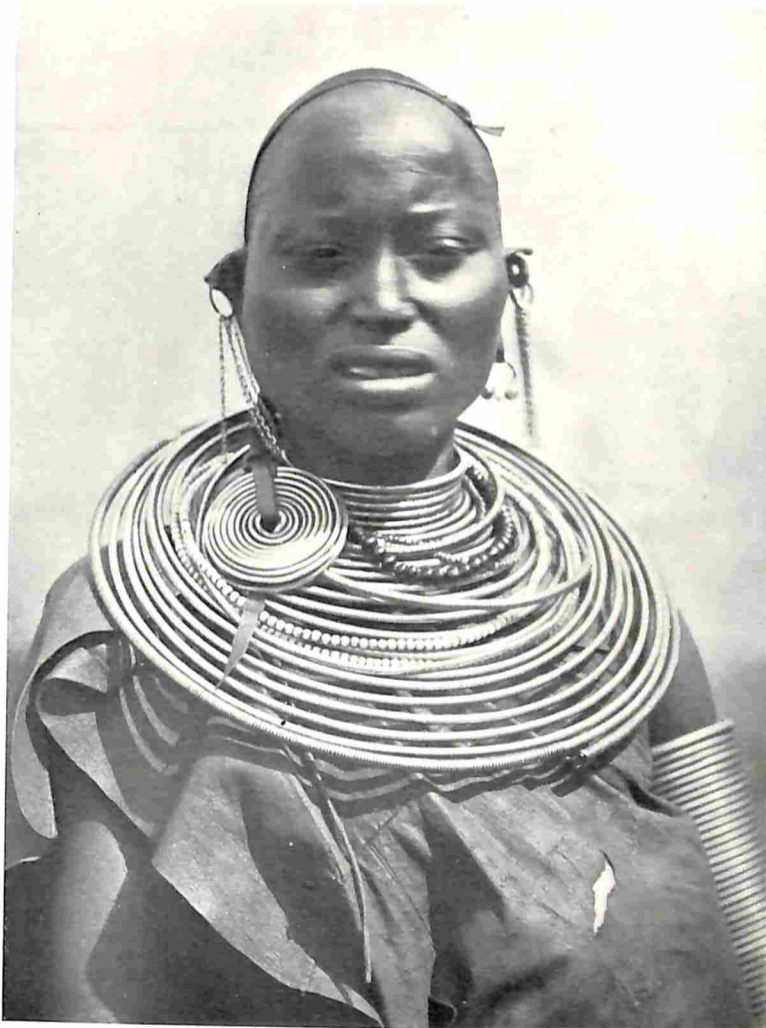
Vele Afrikaansche stammen tatoeëren zich, zoowel ter verfraaiing als om zich van een bepaald kenteeken te voor- zien. Voor de oorlogskleeding worden vooral dierenhuiden en struisveeren gebruikt. H.

De Molenaar in vroeger eeuwen.

DE molenaar was in vroeger tijd een figuur, die door de overheid scherp in 't oog gehouden werd. Door allerlei bepalingen werd hij gebonden. Of hij 't verdiend heeft? Veel goeds wordt er hier en daar niet van hem verteld. Zoo lezen wij in de Voorgeboden van Gent van 1345, „dat niemen ne coupe smaercdaghes op den aert (de markt) boven een halster corens ende dat hij dat stappens (terstond) den molenaere geve”. Diezelfde Voorgeboden be- vatten verder de waarschuwing, „dat negheen molenaere op syn meel en sitte (op de zakken zitten) ende dat hy niet en drave met siere carren”. In oude keuren van Rotterdam werd bepaald: „als 't loente is (windstilte) zo zellen die mue- laers op elcken molen der ghemeente malen”, en in Oude Rekeningen van Dordrecht lezen wij: „voort en sal gheen molenaar in meesteriën malen; hi en sal gheven Sinte Victoor eenen halven schilt om die misse mede te doen”. De keur van 22 October 1458, berustende op het archief te Dordrecht, luidt in haar geheel als volgt:

„In 't jaer ons Heren 1458 enz.

wart geordineert biden goeden luden van derstede ende be- volen int register te teykenen hoe dat alle die molenaers niet malen en sullen op Zonnendagen, Apposteldaghe, op onser liever vrouwen dagen, noch op gheenderhande daghen die vighelie hebben. Ende waert dat yemant vanden molenaers daarenboven deden, dat waer optie boete van een pont was.

MASSAI-VROUW, ZWAAR BELAST MET SIERADEN
VAN IJZERDRAAD, WAARVOOR VOORNAMELIJK
TELEGRAAFDRAAD GEBRUIKT WORDT.

Ende deden die dekens vanden molenaers hierboven, so soudon sy verbueren twee pont was (voor kaatsen).

Voort so sullen alle die molenaers sculdich syn te komen op Sinte Victoersdach bi malcanderen ende by haren dekens, om als dan nieuwe dekens te kiezen ouder ghewoonten.

Voert alle diegene, die Sinte Victoer dan schuldich syn of schuldich worden moghen ende niet en betalen tot al sulken daghen alst behoort, die schult salmen in moghen halen, winnen ende innen metten heer opten ghenen, die de schult schuldich is. Ende dese ordonnancie sal altyt ghedueren, tenware om nootzaken wil dattie goede luden vander stede alsdan daer yetanders in voorsaghen ende ordineerden.

Voort en sal gheen molenaar in meesterien malen, hi en sal gheven sinte Victoer eenen halven Borgeonschen schilt om die misse mede te doen.

Oeck so en sal gheen knaep malen in knaepscappen, hi en sal gheven zyn eerste weeckhuere, ende hiermede sal hij bevrijdt wesen int ghild ende en ghave hys niet, men salt den meester of nemen mitten heer."

„In meesterien malen" wil zeggen: proef afleggen als meester molenaar; hij moest dan aan het S. Victorsgilde een halven Bourgondischen schilt betalen.

Eer ik verder ga, wensch ik in 't bijzonder het licht te laten vallen op dezen Victor.

S. Victor van Marseille is de patroon der molenaars, en wordt in de „Christliche Ikonographie" van Heine Detzel en nog uitvoeriger in „Vie des Saints" van Butler en Godscald beschreven. Hij behoorde tot een aanzienlijke familie van Marseille en leefde omstreeks de helft der 3e eeuw. Officier in het leger van keizer Maximianus, was hij tevens een Christen. Toen hij in zijn geboortestad zijne geloofsgenooten in hun gevangenis bezocht, waar hij hen vertroostte en aanmoedigde, werd hij zelf in de gevangenis geworpen, waar hij zijn bewakers tot het Christendom bekeerde. Daarna werd hij voor een altaar van Jupiter gebracht, om daar te offeren. In plaats daarvan schopte hij den drietal omver, waarbij het afgodsbeeld in stukken viel. Maximianus, hierdoor in woede ontstoken, liet hem den voet afhouden, daarna aan de staart van een hollend paard binden, waarna hij veroordeeld werd onder een molensteen te worden verbrijzeld. Toen de handmolen weigerde, werd Victor het hoofd afgeslagen. Zijn naamdag valt op 24 Juli. Hij komt voor in den „Triomftocht der zegepralende Kerk", door Jan Terwen Aerts in de jaren 1538—1541 gebeeldhouwd aan de Epistel- of Zuidzijde in het hooge koor der Grooten Kerk te Dordrecht. S. Victor is in gezelschap van Quirinus, die met een molensteen werd verdrongen, St. Stephanus, die gesteendigd werd, St. Bavo, die zich op een steen te ruste legde en S. Adriaan, wien op een aanbeeld de handen werden afgehouden, allen dus min of meer zijn lotgenooten. Hij is gekleed als Romeinsch krijgsman met zwaard en molen.

Er is ook nog een patrones der molenaars, n.l. de H. Christina, die eveneens met een steen te water geworpen werd. Ook haar naamdag valt op 24 Juli. Evenals haar attriboot een molensteen is, worden ook de H. H. Agathopus en Theodulus (4e eeuw) en de H. Aurea (3e eeuw), met een molensteen voorgesteld, omdat ze met een steen om den hals verdrongen werden. St. Aura en St. Quirinus worden ook voorgesteld met een molensteen, waarmee ze in onzachte aanraking kwamen.

Keeren wij na deze uitweiding tot de molenaars terug, dan vinden

wij in oude wetten van Amsterdam: „en ghien molenaar en sal noch en moet des nachtes alset vier reve gezwicht wayet", (als het zóó waait, dat hij op alle vier de wicken de zeilen zou kunnen open rollen). Verder moest men opletten „dat de mulder en vercoepe daer ander goet ende ergher in geminghelt is dan de mulne wint", en de stadsrekeningen van Steenwijk bevatten de ernstige waarschuwing: „rigart te nemen op dieverie van mollenairs"; immers:

Een woekeraar, een molenaar, een wisselaar, een tollenaar, Zijn de vier evangelisten van Lucifaar.

Een ander maakt het nog erger, waar hij zegt:

„100 bakkers, 100 molenaars, 100 kleermakers, 300 dieven".

Dat de molenaars ook wel met den rommelpot geloopt hebben, zou men kunnen afleiden uit de oude rekeningen van Zutphen: „dat men desen dage syn amptslude noch molners of deergeliken des vastelavonts omme de huuse noch strachten en soolen gaen schatren ende bidden". In 't donker dachten ze zeker hun slag te slaan, want we lezen ergens, dat „sie (de stadswachters) bij nachte de muelenaers overhaelden" (naar de gevangenis brachten). Typisch is ook het spreekwoord: „hij leeft van guitenstreken en de molenaar leeft van den wind", en ietwat dubbelzinnig de zegswijze: „waar vindt men een molenaarshaan, die nooit een graantje gepikt heeft". Dat zoo'n vogel het daar goed had, kan men afleiden uit een ander spreekwoord: „hij heeft het zoo goed als een molenaarshaan". En toch stond de molenaar onder behoorlijk toezicht van den molenmeester, zooals we lezen in oude vaderlandsche rekeningen: „Wt die vijven sellen wy deken ende kappittel setten twe muelemeesters, die bij horen eed die muelen verwaeren sellen ende doen maelen nae der ouder gewoonte".

Beter kwam de molenarin er af, zooals we lezen in „Horae Belgicae", middeleeuwsche gedichten, uitgegeven door Hoffmann von Fallersleben: „Ic weet een molenarinne van heren fyn".

Maar laten we zeggen met Andriex in zijn gedicht: „Le Meunier de Sans Souci":

L'homme est dans ses écarts un
étrange problème;
Qui de nous en tous temps est
fidèle à soi-même?

Die molenaar van Sans Souci was wel een man van karakter. Frederik de Groot wilde diens molen koopen, vlak bij het paleis te Potsdam gelegen, maar de molenaar weigerde afstand te doen van zijn eigendom, waarin zijn vader gestorven, zijn zoon geboren was. Op hoogen toon voegde de koning hem toe: „Weet ge wel, dat ik den molen zou kunnen nemen, als ik dat wilde?" waarop de molenaar kalmjes antwoordde: „als er geen rechtens waren in Berlijn". Zulk een repliek had de koning niet verwacht. Lachend wendde hij zich tot zijn hovelingen en zei: „Ik geloof, mijneheeren, dat we ons plan moeten laten varen" en tot den molenaar: „buurman, ge behoudt uw molen; ik vind uw antwoord kordaat". Van dat oogenblik af zijn ze goede burens gebleven.

Waar de molens van lieverlede verdwijnen, wordt hunne herinnering toch nog in onze musea bewaard, al is het maar in den vorm van den molenbeker.

In de Konst- en Letterbode van 1843, wordt zulk een beker beschreven, bovendien, met afteekening, in het prachtwerk van D. van der Kellen: „Nederland's Oudheden".

Een rad binnen den standaardmolen, heeft aan eene zijde van zijn spil de wicken, aan de andere zijde

MASSAI-VROUW, RIJK MET DRADEN EN
ANDERE VERSIERSELEN GETOOID.

een wijzer, die zich als aan een uurwerk over een wijzerplaat beweegt. In een buis blazende, die uit den molen afdaalt, brengt men wicken en wijzer in eene snelle beweging. Een goed molenaar weet nu gezwind den beker te keeren en vult en ledigt dien vóór de molen stilstaat. Gelukt hem dit niet, zoo leest hij het getal glazen, dat hij tot straf moet drinken, op de wijzerplaat door den wijzer aangeduid. De kelk is geheel met bloemen versierd en in drie vakken verdeeld; op het eerste leest men: „die hongert begheert”; op het tweede: „den dorstigen laeft”; op het derde ziet men een vrouwenfiguur, dat naar den wijzer wijst. Verder: bloemwerk en jachttaiereelen, een kind dat bellen blaast, een met pijl en boog en een met een doodshoofd. Op den middenrand zijn leeuwenkoppen aangebracht met ringen in den bek, een landman op zijn wagen, een herder en een molenaar.

De beker, uit de 17e eeuw, is van zilver, de „duiventil” en de wijzerplaat zijn verguld. Op een anderen beker uit het laatst der 16e eeuw waarvan de kelk van glas is, staat gegraveerd: „En wilt niet te veel malen”.

Deze mededeelingen mogen tot een aanvulling strekken van wat ik in een vorig artikel over de molens zelf heb geschreven.

K. L. SCHAMP.

HOE DE DIEREN SPREKEN

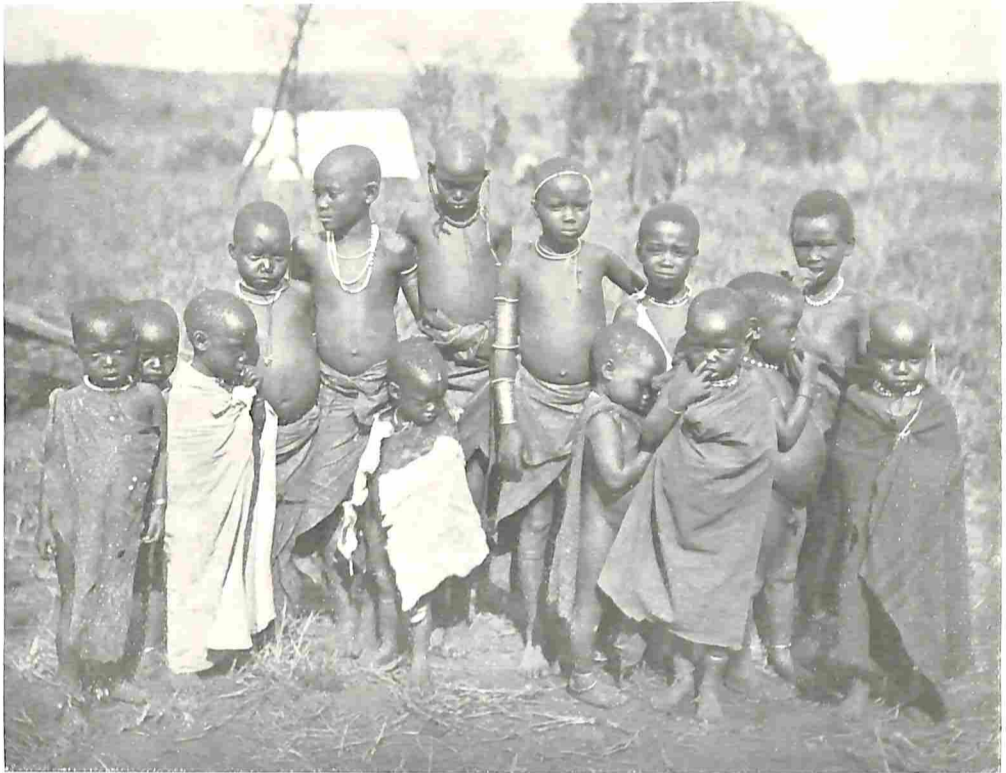
31) DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

ZOO heb ik ook meer van 't Latijnsche ras geleerd door Angelo, die mij m'n schoenen poetst, dan uit Gibbon's „*Verval en Ondergang van het Romeinsche Rijk*”. Heel dikwijls wanneer ge u doodstil houdt, zal een dier in de wildernis vlakbij langs het paadje gaan, zonder u ook maar te zien, en ge moet zijn aandacht trekken door een gepiep of een lichte beweging. Bespied hem dan, als hij zich stomverbaasd naar u omgooit, terwijl zijn oogen verraden dat hij nog nooit van zijn leven zoo verbaasd is geweest, en, alsof 't terloops gebeurde, verberg uw belangstelling en staar hem vooral niet aan alsof 't een wild of een vreemd dier was, maar begroet hem liever als een ouden kennis.

Op zoo'n tijdstip is kalmte de beste medicijn — kalmte en vriendelijke oogen. Wanneer het dier weifelt, kan een zacht gezongen of gefloten deuntje al dan niet van dienst zijn; dit hangt geheel van 't wijsje af. Ge moet u lichamelijk rustig houden, omdat elke plotselinge beweging het gevoelige beest verschrikken zal, zoo dicht is hij bij het onbekende; en geestelijk rustig, omdat opwinding even aanstekelijk is als angst of mazelen of welke ziekte van geest of lichaam ook. Wanneer ik alleen in de bosschen ben, zijn de dieren er zelden moeilijk te naderen, en als ik rustig bij een paadje zit, toonen ze niet den minsten angst voor me, maar komen met vragende oogen dichterbij of trekken aarzelend af; als ik echter iemand anders meeneem, vooral iemand die opgewonden wordt in tegenwoordigheid van groot wild, toonen dezelfde dieren zich achterdochtig, onrustig, en het slot is dat ze wegspringen, alsof wij ze verschrikt hadden.

Eens kwam er een vriend in mijn kamp die graag van dichtbij een hert zou zien, maar die aan mijn verzekering twijfelde dat dieren hem noch zien noch ruiken zouden, als hij zich maar stil wist te houden. Toen ik hem een hert op tien voet afstands beloofde, sprong hij op om zijn camera te halen, want, zei hij, met zoo'n ongelooflijke gebeurtenis zou hij krijgen wat hij altijd had willen hebben: een foto van het sierlijke dier tegen een achtergrond van de bosschen waar hij thuishoorde, met zacht licht en donker inplaats van het harde zwart-en-wit van bliksemlicht. Bij dat verontrustende plan ging al zijn twijfel in mij over, die menschen met een camera altijd zenuwachtig volkje heb gevonden. Met al hun drukte en instellen en eindeloos getob over den afstand, den tijd, de sluiting, of iets anders dat nooit in orde en klaar is, jagen ze elk dier een schrik op het lijf nog eer 't binnen den gehoorkring komt;

MET PARELSNOEREN GETOOIDE KINDEREN UIT DE OMGEVING VAN HET VICTORIA NYANZA-MEER.

dus had ik er niet veel vertrouwen in toen ik mijn vriend en zijn toestel meenam, en hoopte er maar 't beste van.

We posteerden ons op een helling met loofhout, waar herten dikwijls voorbijgingen op weg naar 't meer, en we hadden er nauwelijks een uur gezeten, toen ik een jongen bok met nog onvertakt gewei het paadje af zag komen. Het volgend oogenblik klonk er een ademloos: „o daar is een hert!” van den man die gemaand was innerlijk bedaard te blijven. Toen begon het oavermijdelijke gemorrel aan het toestel, dat driemaal in orde was gemaakt en nog net zoo onklaar was als al zijn soortgenooten. Meer dan eens had ik daar precies op dezelfde plek gezeten, dat er herten op een afstand van drie of vier meter voorbijkwamen zonder me op te merken; maar nu ving de jonge bok een onrustige beweging op en bleef met opgeheven kop en schitterende oogen staan. Als er ooit kans bestond op een prachtige foto, dan bood hij die; maar hij hield niet van 't instellen (of wat was het), en na een eindeloos gezeur klikte de camera voor een wit vaantje dat tusschen de schaduwen wipte, waar het er op het negatief als een veeg zonlicht uitzag.

De camera herinnert me aan een andere manier om dicht bij een hert te komen, een manier die dikwijls toegepast wordt door zomersche kampeerders; namelijk: door het zwemmende dier in een kano na te jagen. Ik heb maar één woord over zoo'n handelwijze te zeggen, en dat is: doe het niet! Wanneer een hert een breed water oversteekt, kunt ge zoo dicht bij hem komen als ge maar wilt; ge kunt U aan hem vastgrijpen, hem uw kano laten trekken, zooals onnadenkende menschen, door hun gidsen aangemoedigd, dikwijls doen, maar ik zou zeggen dat het dan nog beter was het beest te schieten en er een eind aan te maken.

Een hert is een uiterst fijnbewerkte dier; zenuwachtig, hoogst gevoelig, gauw overstuur. Zelfs aan land, waar hij ons in een oogwenk ver achter zich laat, raakt hij van zijn stuk, als hij merkt dat we hem gestadig op 't spoor blijven; en ik heb wel bijgewoond dat een jong hert zoo in verwarring raakte nadat hij een paar keer opgejaagd en achtervolgd was, dat hij al heel grillig begon te doen, en zeer gemakkelijk te naderen was. Wanneer men hem te water jaagt en hij merkt dat hij niet kan ontkomen, zal hij 't misschien opgeven en verdrinken, zooals een haas zich zonder strijd gewonnen geeft als er een wezel voor hem oprijst; maar een krachtig hert is meer geneigd om in hevige opgewondenheid te geraken, om wanhopig te worstelen, om tienmaal zooveel kracht te verspillen als hem drijvend zou houden, om de werking van zijn hart tot een gevaarlijke hoogte op te werken; en dan hoeft er niet veel meer bij te komen om hem net zoo zeker af te maken als een kogel in zijn kop.

Twee keer heb ik herten zoo zien dooden door onnadende kampeerders; het laatste slachtoffer was een prachtige, volwassen bok. Twee man zagen hem een arm van Moosehead Lake overzwemmen, en lieten een kano te water, alleen met de onschuldige bedoeling om hem naar den oever terug te drijven, zoodat een gezelschap sportslui daar hem zou kunnen fotografeeren. De bok werkte geweldig; maar de pagaaien waren snel, en wáár hij zich ook wendde, daar verscheen het gevaar vóór hem. Plotseling verhief hij zich in 't water, sloeg met de pooten in de lucht en viel op zijn kant. Toen de kano hem bereikte, was hij dood; en het verwonderlijke is, dat de sectie geen gesprongen bloedvat of eenige andere zichtbare oorzaak van zijn dood onthulde. Het was waarschijnlijk hartverlamming. Ik weet dat zoo'n einde ongewoon was; maar ongetwijfeld bereiken veel van die overwerkte dieren uitgeput den oever, bijna op, en gaan in de eerste de beste dekking liggen om nooit meer op te staan.

Elanden en rendieren zijn krachtiger zwemmers dan herten en van taaiër maaksel, maar toch is 't gevaarlijk, dunkt me, in 't water op hen te jagen. Eens zag ik een kano vlak achter een eland en haar kalf aanjagen, terwijl de inzittenden wild gilden om ze nog meer aan te zetten. Hadden ze er aan gedacht ook maar ééns in de oogen van de worstelende dieren te kijken, dan zouden ze misschien iets geleerd hebben, wat ze hadden moeten weten. Toen het kalf al verder en verder achterbleef, keerde de moeder zich om, om tusschen hem en de kano te komen en bleef daar terwijl ze het kleine ding trachtte aan te zetten en voort te drijven.

Zoo bereikten ze eindelijk ondiep water, kregen grond onder de voeten en stormden het kreupelhout in. De kano wendde den boeg en het gebeurde was stellig spoedig vergeten. Ik zag de inzittenden nooit weer, maar ik zag een van de elanden. Een paar dagen later, toen ik aan dien kant van het meer door de bosschen kwam, vond ik het kalf dood uitgestrekt waar het was neergevallen, geen vijftig meters van den waterkant.

Misschien was 't wel goed nog een „niet doen" hier in herinnering te brengen, voor het gelukkige geval dat ge een hertekalf of een ander jong dier in de bosschen vond en een vriendelijke neiging mocht voelen om het eens van harte te liefkoozen. Wanneer de moeder half tam is, of lang genoeg in de buurt van een nederzetting gewoond heeft om het wantrouwen voor den geur van een mensch verloren te hebben, kan het waarschijnlijk geen kwaad haar kalf of jong te behandelen zooals men een jong hondje zou doen; maar een dier uit de natuur in handen nemen, is hem kwaad doen. Voordat een hertekalf sterk genoeg is om door de wildernis te trekken waar het geboren is, laat de hinde het dikwijls in de bosschen verborgen achter, waar het zoo doodstil, roerloos neergedoken ligt, dat ge er voorbij kunt komen zonder het te zien. Maar indien ge hem ontdekt en hij weet dat ge hem ziet, dan beginnen zijn mooie oogen u met verwondering te ondervragen. Hij heeft niet den minsten angst voor u (dit als hij heel jong is, of voordat hij zijn moeder gaat volgen); hij zal u soms naloopen als ge weggaat en 't is zoo'n beminnelijk diertje, zoo onschuldig en zoo vertrouwelijk, dat het moeilijk is met uw handen van hem af te blijven. Laat hem aan uw handpalm snuffelen als hij wil, of die met zijn ruwe tong likken om den flauwen smaak van zout; maar als ge iets om zijn leven geeft, haal het dan niet aan of laat er niets van u te ruiken zijn aan zijn teere huid. Een wilde moeder kent haar eigen kind voornamelijk door den reuk; als zij dien vreeselijken menschengeur ontdekt waar ze een bekende

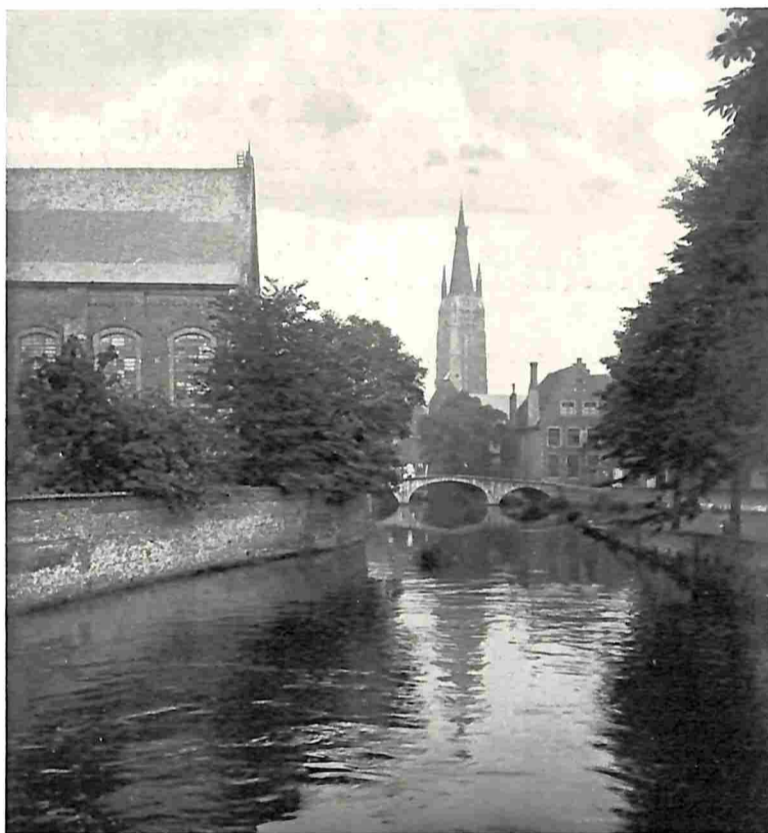
lucht verwachtte, wordt ze dadelijk verontrust en dan is het kleine ding een vreemde voor haar, of een bron van hevige woede.

Eens, voor ik wel beter geleerd had dan een hulpeloos jong met de handen aan te raken zag ik een hinde haar eigen kalf ruw van zich afstooten tot het buiten mijn gezicht of gehoor was. Ik had het kalf een beetje geaaid (maar heel weinig herinner ik me gelukkig) en zag met verbazing de woeder moeder, waar 'k pas een poos later wat van begreep toen ik van een soortgelijk voorval hoorde met een droeviger afloop. Niet ver van mijn kamp vonden een natuurliehebber en zijn gids een hertekalf bij de rivier waar ze zaten te visschen, en daar ze geheel bekoord waren door 't beeldige, onschuldige wezentje, zooals de meeste menschen zijn, streelden ze 't naar hartelust. Toen een oude hinde, waarschijnlijk de moeder, voor den dag kwam, hun richting uit, trokken ze zich bedachtzaam terug en verstopten zich op een afstand om de ontmoeting te zien. Het scheen dat de hinde haar schreden verhaastte, toen ze zag dat het hertje op de been was inplaats van doodstil te liggen waar zij het gelaten had; maar toen ze bij hem kwam bleef ze plotseling roerloos staan, terwijl ze haar nekhaaren overeind zette. Twee of drie keer stak ze haar neus uit, maar slechts om weer terug te deinzen en eens uitte zij den schrillen alarmkreet, die een hinde geeft wanneer ze gevaar ruikt. Toen het kleine ding daarop naar haar toe trippelde op zijn wankele pootjes, stortte zij zich woedend op hem en trappelde het dood.

VIII. OVER STILZIJN.

Om tot het eerste wat we leerden over stilzijn terug te komen: het werd me onbewust ingeprent, evenals de meeste goede lessen, voordat ik er ook maar over dacht dat ik bezig was te leeren hoe 't eigenlijk in de bosschen toegaat. De leerares was de Natuur zelf (maar zelden faalt zij er in een jongen of mensch tot rust te brengen wanneer ze met haar alleen worden gelaten), en de school was een eenzame boschbessenweide¹⁾ door naald- en loofhoutbosschen omgeven. De bessenplukkers, een gelukkig, zorgeloos volkje, lieten me dikwijls meegaan toen ik nog te klein was om mijn weg te vinden door de hoogestruiken der moeras-boschbessen, en

lieten me dan onder een boom achter, aan den zoom der bosschen, met een arm vol met bessen beladen takken om me bezig te houden, terwijl zij ver wegzierven op zoek naar de beste plaats om te plukken. Als ik daar dan in de ademende eenzaamheid zat en bezig was mijn blikken kroesje met bessen te vullen en heel tevreden met mijn lot was (want de bosschen hadden altijd een aantrekkingskracht voor me, en waren zulke beste vrienden als ik alléén was), „voelde" ik al gauw dat er iets naar me keek. Er was nooit ook maar iets dat aan vrees deed denken in die gewaarwording, slechts een langzaam dóórdringen van het besef dat ik niet alleen, dat er iets levends in de buurt was. Als ik dan vol verwachting opkeek, ontdekte ik bijna altijd een vogel die geruischloos door de takken boven mijn hoofd glipte, of een dier dat naast me door 't kreupelhout kroop; en uit zijn heldere oogen, zijn schuwe nadering, zijn wegdeinzen om op een andere plaats weer voor den dag te komen, maakte ik duidelijk genoeg op dat hij vroeg wie ik was, of wat ik daar uitvoerde. En door een wijsje te fluiten, of door op mijn kroes te trommelen, of door met mijn zakspiegeltje een zonnestraal in zijn oogen te laten flikkeren, trachtte ik het altijd zoo lang als ik kon vast te houden. (*Wordt vervolgd*).

BIJ HET BEGIJNHOF TE BRUGGE.
OP DEN ACHTERGROND DE TOREN DER O.-L. VROUWEKERK.

1) Vaccinium Corymbosum.